

**UNELE ASPECTE PRIVIND CONTABILITATEA ȘI GESTIUNEA PROVIZIOANELOR
ÎN CONFORMITATE CU PREVEDERILE STANDARDELOR NAȚIONALE
DE CONTABILITATE NOI**

Olga BORDEIANU, lect. sup., ASEM

The purpose of this article is to present the particularities of accounting and management of different kinds of provisions, especially of the provisions for liabilities and charges, according to the regulations of new accounting national standards: important issues, definition, classification, evaluation, recognition and so on.

În contextul reformelor economice și a proceselor de integrare a economiei Republicii Moldova în cea mondială – devine prioritate pentru agenții economici să tindă spre o dezvoltare dinamică, o îmbunătățire a situației financiare etc. Atingerea acestor scopuri, întâmpină anumite dificultăți, deoarece activitatea agenților economici se află sub influența diverșilor factori de risc (acestea pot fi atât de natură internă, cât și de cea externă), care apar în procesul desfășurării relațiilor reciproce cu contragenții și investitorii. Prin urmare, găsirea și aplicarea unor mecanisme eficiente de stabilizare a activității economico-financiare, prin crearea unui sistem viabil de asigurare a acestora de riscurile de producție și financiare, de recuperare a creanțelor – este o condiție necesară în vederea unei activități de succes atât a entității economice, cât și a economiei în ansamblu.

Acest mecanism de protecție contra riscurilor creează un sistem complex de provizioane. Sistemul respectiv, contribuie la îmbunătățirea situației financiare, deoarece tinde spre îndeplinirea următoarelor funcții: reflectarea elementelor patrimoniului la valoarea lor reală (justă); contribuie la determinarea fidelă a rezultatelor financiare; acoperirea (diminuarea) pierderilor și finanțarea unor tipuri de cheltuieli, pentru care au fost create provizioane; reflectarea completă și veridică în Situațiile Financiare a informațiilor privind datoriile/activele contingente, care ar putea genera cheltuieli.

Astfel, sistemul de provizioane reprezintă un instrument important de a prezenta informația obiectivă privind starea financiar-economică a entității în Situațiile Financiare, întocmite în conformitate cu prevederile IFRS, iar o dată cu intrarea în vigoare a noilor reglementări naționale contabile, și cu prevederile SNC. A crea un astfel de sistem este destul de complicat, în Republica Moldova – fiind în stadiul incipient. Principalele cauze fiind: lipsa conștientizării necesității creării provizionului, majorarea volumului de lucru în contabilitate, conservatismul unor contabili, lipsa unor metode unice de determinare a mărimii provizionului, nerecunoașterea provizionului drept cheltuială deductibilă din punct de vedere fiscal și prin urmare dorința de a nu crea divergențe suplimentare dintre contabilitatea și fiscalitatea, lipsa obligativității creării provizioanelor, complexitatea evaluării influenței provizioanelor asupra situației economico-financiare etc.

Noțiunea de provizion are o sferă de aplicare largă și se utilizează în literatura de specialitate și în practică în diferite sensuri. Are o proveniență de origine latină ”rezervo”-păstrez. În dicționarul economic, regăsim următoarea definiție a provizionului – suma afectată de o companie pentru acoperirea unei obligații sau a unei pierderi virtuale, viitoare sau eventuale.

În literatura de specialitate se regăsesc mai multe criterii de clasificare a provizioanelor: după sursele de apariție, locul de apariție, sfera de influență etc.

Generalizînd, provizioanele în practica națională și internațională se grupează după următoarele criterii de bază:

I. După momentul creării: planificate și neplanificate;

II. După scopul creării: provizioane aferente creanțelor, provizioane aferente datoriilor;

III. După obligativitatea creării: Obligatorii – provizioanele, pe care entitățile sunt obligate să le creeze, reieșind din prevederile actelor normative, Opționale – sunt provizioanele, crearea cărora nu poartă caracter obligatoriu, dar este prevăzută de unele acte normative (SNC, IFRS), ca metode alternative de evidență a unor elemente patrimoniale.

IV. După modul de înregistrare (recunoașterea de către organele fiscale): Fiscale – crearea acestora este prevăzută de către actele normative contabile, iar veniturile/cheltuielile generate de acestea sunt recunoscute spre deducere în scopuri fiscale, Contabile – crearea acestora este prevăzută de către actele normative contabile, însă veniturile/cheltuielile generate de acestea nu sunt recunoscute spre deducere în scopuri fiscale, iar soldurile neutilizate ale acestora fiind considerate drept surse de venit impozabile (Codul Fiscal art.18).

Ținînd cont de complexitatea sistemului de provizioane, propunem o analiză detaliată a unui singur tip de provizioane și anume a Provizioanelor pentru acoperirea cheltuielilor eventuale (în continuare Provizioane).

Provizioanele pot fi definite ca defalcările efectuate în scopul includerii uniforme în cost/cheltuieli a cheltuielilor așteptate. Necesitatea acestui tip de provizion este condiționată de principiile prudenței, continuității și a contabilității de angajamente.

IAS 37 ”Provizioane, datorii contingente și active contingente” definește provizioanele ca fiind datorii incerte din punct de vedere al perioadei de exigibilitate sau al valorii, cu alte cuvinte – este o datorie cu scadență sau valoare nesigură. La rîndul său, SNC „Capital propriu și datorii” de asemenea definește provizioanele ca datorii exigibile cu valoare incertă.

Astfel în conformitate cu prevederile actelor normative sus-menționate se conturează următoarele caracteristici de bază a provizionului:

1. *Scopul creării* – includerea uniformă a cheltuielilor anticipate în costul/cheltuielile ulterioare în vederea ajustării (uniformizării) oscilațiilor costurilor de producție și a rezultatelor financiare. Potrivit reglementărilor autohtone provizioanele sunt destinate acoperirii ulterioare a pierderilor din: litigiile, despăgubirile, daunele și alte datorii incerte; reparația și deservirea în cursul perioadei de garanție activelor vîndute; pensiile și obligațiile similare; impozitele; plata indemnizațiilor pentru concediile de odihnă; alte scopuri stabilite de legislație și/sau de conducerea entității etc.
2. *Obligativitatea creării* – este opțională, intenția urmînd să fie reflectată în Politicile contabile a entității
3. *Sens funcțional* – este o procedură contabilă tehnică, ce permite includerea în mod uniform a unor tipuri de costuri/cheltuieli pe parcursul perioadei de gestiune
4. *Sursele de creare* – costurile/cheltuielile perioadei
5. *Înterdependență cu rezultatul financiar* – nu depind de rezultatul financiar pozitiv/negativ al

- perioadei (se creează indiferent de rezultat)
6. *Periodicitatea creării* – lunară, trimestrială sau anuală
 7. *Modul de reflectare în contabilitate* – în conformitate cu planul general de conturi contabile se utilizează conturile 538 ”Provizioane curente”, 426 ”Provizioane pe termen lung”
 8. *Modul de reflectare în Situațiile financiare* – SNC prevede reflectarea separată în componența Datoriilor, respectiv în capitolul IV și V al Bilanțului. Conform SNC sunt prevăzute următoarele cerințe privind minimul de informații ce sunt necesare de a fi dezvăluite aferente provizionului și anume: tipurile provizioanelor constituite; valoarea contabilă a provizioanelor la începutul și sfârșitul perioadei de gestiune; provizioanele suplimentare constituite în perioada de gestiune, inclusiv majorările provizioanelor existente; sumele provizioanelor utilizate în perioada de gestiune; sumele provizioanelor anulate în perioada de gestiune.
 9. *Influența asupra mărimii rezultatului financiar impozabil* – unele provizioane se recunosc drept cheltuieli deductibile, în mărimile stabilite de prevederile Codului Fiscal
 10. *Utilizatorii de informație* – utilizatorii cointeresați în crearea acestui tip de provizion sunt cei interni

Provizioanele trebuie să fie strict corelate cu riscurile și cheltuielile estimate. Provizioanele se evaluează în suma costurilor necesare stingerii obligației aferente. În conformitate cu prevederile SNC obligațiile aferente provizioanelor includ: obligațiile legale care rezultă dintr-un contract (în mod explicit sau implicit) sau din prevederile legislației; obligațiile implicite care rezultă din acțiunile entității în cazul în care în rezultatul unei practici anterioare, prin politica sau declarația scrisă se confirmă că entitatea: își asumă anumite responsabilități sau oferă asigurări partenerilor că își va onora responsabilitățile stabilite.

Cea mai bună estimare a costurilor necesare stingerii obligațiilor aferente provizioanelor este suma pe care o entitate ar plăti-o, în mod rațional, pentru stingerea datoriei la data raportării sau pentru transferarea acestei sume unei terțe-părți la acel moment. Provizioanele recunoscute se contabilizează ca majorare concomitentă a valorii activelor, costurilor/cheltuielilor curente și a datoriilor pe termen lung sau curente. Utilizarea provizioanelor se contabilizează ca diminuare a acestora și majorare a datoriilor, diminuare a stocurilor, costurilor etc. Provizioanele se revizuiesc la fiecare dată de raportare și se ajustează pentru a reflecta cea mai bună estimare curentă.

În cazul în care pentru stingerea unei obligații nu mai este probabilă o ieșire de resurse purtătoare de beneficii economice, provizionul se anulează prin decontare la venituri curente.

La reevaluarea provizioanelor pe termen lung e necesar de ținut cont deprecierea valorii numerarului (sub influența inflației) și de a efectua ajustarea mărimii acestuia. Evaluarea provizionului la valoarea ajustată este recomandabilă în cazul când se prognozează o depreciere considerabilă a monedei, și va avea un impact simțitor asupra rezultatelor financiare. Prin urmare mărimea provizionului calculat trebuie să fie egal cu valoarea plăților efective (valoarea cheltuielilor actualizate estimată a fi necesară pentru stingerea obligației).

Exemplu:

Să presupunem că SA „Alfa” a acordat o garanție pentru un împrumut luat de terță persoană în valoare totală – 250 000 lei, pe o perioadă de 2 ani (31.12.2011-31.12.2013). Deoarece există o posibilitate estimată la 80%, că împrumutul nu va fi rambursat la timp, iar SA „Alfa”, va fi nevoită să achite suma din contul său, prin urmare trebuie să creeze provizion (pe termen lung), care va constitui suma de 200000 lei (250000 lei *0,8).

La suma provizionului creat se va întocmi următoarea formulă contabilă:

Dt 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională” Ct 426 „Provizioane pe termen lung” – la suma de 200000 lei (repartizată în mod uniform, lunar în tranșe de 8333,33 lei/lună)

În cazul când nivelul de inflație a crescut aproximativ cu 14% anual, este necesar de a actualiza mărimea provizionului creat.

Formula universală de determinare a valorii actualizate este următoarea:

$$VA = VP \cdot (1 + Ra)^n \quad (1)$$

unde:

VA – valoarea actualizată,

VP – mărimea provizionului ce urmează a fi actualizat,

Ra – rata de actualizare (in exemplul dat este egal cu rata inflației)

n – perioada de actualizare

a. la situația 31.12.2010 valoarea actualizată a provizionului va constitui:

$200000 \cdot (1+0,14)^2 = 153893,5$ lei

b. la situația 31.12.2011 valoarea actualizată a provizionului va constitui:

$200000 \cdot (1+0,14)^1 = 175438,6$ lei,

iar suma de ajustat a provizionului va fi de 21545,1 lei (175438,6-153893,5)

c. la situația 31.12.2012 valoarea actualizată a provizionului va constitui:

$200000 \cdot (1+0,14)^0 = 200000$ lei

iar suma de ajustat a provizionului va fi de 24561,4 lei (200000-175438,6)

În contabilitate această situație se va reflecta astfel:

Dt 714 „Alte cheltuieli din activitatea operațională” Ct 426 „Provizioane pe termen lung” – la suma respectiv de 153893,5 lei, 21545,1 lei, 24561,4 lei

Concluzionând, provizionul este un instrument destul de eficient de management a informațiilor prezentate în situațiile financiare. El este un element component important în sistemul eficient de gestiune a datoriilor. Scopul principal al căruia este urmărirea și menținerea mărimii, structurii optime a datoriilor și a unei corelații optime între mărimea creanțelor și a datoriilor, fapt care la rândul său contribuie la menținerea și îmbunătățirea stabilității financiare a entităților. Deși SNC și IFRS prevăd utilizarea provizioanelor numai în scopurile pentru care au fost inițial constituite, unele entități pe calea creării provizioanelor „manipulează” cu informațiile din Situațiile financiare. Drept exemplu poate servi „reativitatea” unor economiști, care utilizează provizionul în scopul de a crea efectul de nivelare a rezultatului financiar, fie prin corectarea acestuia în perioade diferite de gestiune, fie pentru a da impresia creșterii treptate a acestuia, prin crearea provizionului în perioada în care se înregistrează un nivel înalt al veniturilor. În rezultat sumele provizioanelor se supravaluează, fapt ce duce la diminuarea rezultatului financiar, iar în cazul unor venituri mai reduse-cheltuielile se acoperă din contul provizioanelor anterior create-fapt ce duce la majorarea artificială a rezultatului financiar. Prin urmare mărimea și destinația corectă a utilizării provizionului trebuie urmărită îndeaproape, iar agenții economici – încurajați să utilizeze sistemul de provizioane în vederea minimizării riscurilor de activitate și prin urmare prezentării veridice a informațiilor în Situațiile financiare și întăririi poziției sale economico-financiare, care într-un final ar duce la îmbunătățirea în ansamblu a economiei Republicii Moldova.

Bibliografie:

1. SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, Ministerul Finanțelor, Ordin nr.118 din 06.08.2013 privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate //Monitorul Oficial 177-181/1224, 16.08.2013
2. SNC „Capital social și datorii”, Ministerul Finanțelor, Ordin nr.118 din 06.08.2013 privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate //Monitorul Oficial 177-181/1224, 16.08.2013
3. Codul Fiscal, nr. 1163-XIII din 24.04.1997, Monitorul Oficial al R. Moldova nr.62/522 din 18.09.1997, cu modificările și completările ulterioare
4. IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente”//Monitorul Oficial nr. 237-240, 31.12.2008